

Dokter Alfons Van de Perre (1872-1925)

door

DR. THBO LUYKX

Dr. Van de Perre behoort tot de generatie van geneesheren uit de late 19e-begin 20e eeuw, die zich, zoals Laporta, Speleers, Depla, Daels, Verriest e.a., met heel hun wezen hebben ingespannen voor de geestelijke en materiële emancipatie van het Vlaamse Volk.

Hij werd geboren te Geel op 13 juli 1872 en overleed te Wijnegem op 4 augustus 1925, pas 53 jaar oud. Wat hij echter tijdens zijn kort leven heeft kunnen verwezenlijken – als Vlaams geneesheer, als politicus en als publicist – wekt nog steeds voor deze altruïstische figuur uit de Vlaamse Beweging de diepste waardering. Tot aan zijn eerste politiek mandaat als volksvertegenwoordiger in 1912 verdeelde hij zijn activiteit tussen zijn beroep van geneesheer en van Vlaams strijder. Na 1912 zegde hij zijn geneesherenpraktijk vaarwel om zich uitsluitend te wijden aan de uitbouw van de Vlaamse Beweging. Wij vragen hier de aandacht voor een bondige schets van dit rijk gevulde leven¹.

Als geneesheer te Borgerhout sedert 1900 en te Antwerpen sedert 1907 maakte hij zich verdienstelijk bij de uitbouw van de wetenschappelijke ziekenverpleging, waarover hij, in samenwerking met andere Vlaamse geneesheren, een zeer gewaardeerd handboek schreef. Tevens werd hij in 1910, samen met Dr. Frans Daels, de medestichter van het eerste Vlaams „Geneeskundig Tijdschrift voor België”, waarin hij tal van bijdragen liet verschijnen.

Sedert 1906 wierp hij zich kordaat in de Vlaamse Beweging; dit naar aanleiding van de bisschoppelijke „Instructions collectives”, waarin stelling werd genomen tegen het wetsvoorstel-Coremans op de gedeeltelijke vernederlandsing van het vrij middelbaar onderwijs en tegen de vernederlandsing van de Gentse Rijksuniversiteit.

1. Wij zien er in deze korte spreekbeurt van af te verwijzen naar het bronnenmateriaal. Voor de belangstellende lezers willen wij er wijzen dat in september 1972 een uitvoerige monografie zal verschijnen over „Dr. A. Van de Perre en zijn tijd”. Deze studie berust in hoofdzaak op twee onuitgegeven archieffondsen, nl. het Archief-Dr. Van de Perre op het „Archief en Muzeum van het Vlaams Cultuurleven” en op het Archief-Frans Van Cauwelaert, dat wij met de toelating van Mevrouw Mia Van Cauwelaert mochten consulteren.

Hij werd voorzitter van het „Oud-hoogstudentenverbond - Tak Antwerpen” en bestuurslid van de „Nederduitsche Bond”. Als overtuigd katholiek schrok hij er niet voor terug de hoogste kerkelijke instanties in België te wijzen op hun grote verantwoordelijkheid en in het openbaar hun weerbarstigheid tegenover de emancipatiestrijd van het Vlaamse volk aan de kaak te stellen. Zijn open brieven aan de Paus, aan kardinaal Mercier en aan vicaris-generaal E. Van Roey, de latere Belgische primaat, getuigen van Vlaamse beginselvastheid, die trouwens het hele leven van Dr. Van de Perre heeft gekenmerkt. Zijn vertoogschrift *Coremans' Wet en de bisschoppen van België* was in die toon gesteld, dat zelfs kordate Vlamingen, zoals E. Van Dieren en Frans Van Cauwelaert, er toch voor terugschrokken het te ondertekenen. Mej. Maria Belpaire had het wel gedaan, doch wilde haar naam terugtrekken, toen bleek dat Dr. Van de Perre aan zijn pamflet zulke ruime publiciteit bezorgde.

In 1910 was zijn aanzien in de Vlaamse Beweging te Antwerpen reeds zo gevestigd dat de „Nederduitsche Bond” hem wilde voordragen als zijn kandidaat op de lijst van de Meetingpartij. Dr. Van de Perre ging echter op het voorstel niet in, maar bracht de jongere Frans Van Cauwelaert, die toen nog doceerde aan de universiteit van Freiburg in Zwitserland, als kandidaat naar voren om de reeds bejaarde Vlaamse strijder Edward Coremans te vervangen. Het heeft vanwege Dr. Van de Perre heel wat inspanningen gevergd om dit plan te doen gelukken. Het zou ons hier te ver voeren om al deze ingewikkelde onderhandelingen te beschrijven, doch het staat vast dat de politieke loopbaan van Frans Van Cauwelaert een aanvang neemt bij Dr. Van de Perre. Frans Van Cauwelaert heeft het trouwens zelf in zijn Gedenkschriften onderstreept: „Het heeft maar van hem afgehangen dat hij niet zelf deze onderscheiding (de vervanging van Coremans) heeft genoten. Maar. Dr. Van de Perre was te onbaatzuchtig en te zeer gehecht aan zijn edele roeping als geneesheer om aan de aandrang van zijn vrienden toe te geven”.

In 1911 – het jaar dat het wetsvoorstel Franck-Van Cauwelaert-Anseele voor een geleidelijke vernederlandsing van de Gentse Rijksuniversiteit werd neergelegd – publiceerde Dr. Van de Perre in „Dietsche Warande en Belfort” zijn belangrijke bijdrage *Waarom vragen wij (katholieken) de vervlaamsching der Gentsche Hoogeschool*, die nadien in brochurevorm op grote schaal werd verspreid. Er werden toen langs vele zijden voor de katholieken gewetensbezwaren opgeworpen tegen de vernederlandsing van een neutrale staatsuniversiteit, die katholieke studenten van Leuven zou kunnen aantrekken. Met dezelfde Vlaamse kordaatheid en strakke

logische redenering slaat hij al deze bezwaren de kop in. Deze belangrijke bijdrage, die wij hier bezwaarlijk kunnen samenvatten, kenschets het hele politieke optreden van Dr. Van de Perre. Zij eindigt met een oproep tot eensgezindheid onder alle Vlamingen, tot welke filosofische overtuiging zij ook mogen behoren.

Bij de verkiezingen van 2 juni 1912 aanvaardde hij, na veel aandringen, zijn eerste mandaat van kamerlid. Toen zegde hij zijn drukke geneesherenpraktijk vaarwel om zich volledig aan de Vlaamse Beweging te wijden. Tijdens de twee jaren, 1912-1914, die de eerste wereldoorlog voorafgingen, heeft hij zich, in en buiten het parlement, afgesloofd om enkele kreupele taalwetten in het parlement af te dwingen. Zijn strijd voor de oprichting van afzonderlijke Vlaamse en Waalse regimenten in het leger, werd niet met succes bekroond, en dit lag voor een deel aan de oorsprong van de frontbeweging tijdens de Eerste Wereldoorlog. Van de vernederlandsing van de Gentse universiteit, waarvoor hij zich met hart en ziel inspande, kwam ook niets terecht, wat later een belangrijke rol zal spelen bij het ontstaan van het Activisme.

Tijdens zijn eerste mandaat als volksvertegenwoordiger ijverde Dr. Van de Perre voor de realisatie van een project, dat de economische belangen van Vlaanderen zou ten goede komen. Na de ontdekking van het Kempisch steenkoolbekken pleitte hij, in en buiten de Kamer, voor het uitgraven van een kanaalverbinding tussen Antwerpen en het Rijnland. Zijn talrijke geschriften in dit verband getuigen van zijn brede visie op de Vlaamse Beweging, die hij niet uitsluitend aanzag als een taal- en kultuurstrijd, doch, in de traditie van zijn vriend Lodewijk de Raet, als een totale inzet voor de geestelijke en materiële uitbouw van Vlaanderen.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog verbleef Dr. Van de Perre achtereenvolgens in Engeland en in Frankrijk, waar hij als volksvertegenwoordiger niet alleen contact hield met de regering van Le Havre, maar vooral ook met de Vlaamse frontsoldaten, die hij onder zijn bescherming nam. In de eerste maanden van de oorlog – van 5 december 1914 tot 23 maart 1915 – vervulde hij een politieke zending in Zuid-Afrika. Deze opdracht was zeer delikaat, omdat een gedeelte van de nationalistische Boeren in opstand was tegen Engeland, dat voor de vrijwaring van België's onafhankelijkheid in de oorlog was getreden. Dr. Van de Perre heeft zich zonder twijfel niet laten misbruiken als een pro-Engels agent in Zuid-Afrika; wel heeft hij er Duitslands verantwoordelijkheid bij de aanval op België in het licht gesteld en hij wees op het gevaar van assimilatie van de Nederlandse stam bij een eventuele Duitse overheersing in Europa. Dat zijn rondreis in het land der Boeren

een duidelijk succes behaalde, was in de eerste plaats te danken aan het feit dat hij Nederlands sprak en er niet voor terugdeinsde de situatie van de Boeren te vergelijken met deze van de verdrukte Vlamingen in België.

Tot in november 1915 stond Dr. Van de Perre nog op het standpunt dat voorlopig alles ondergeschikt moest gemaakt worden aan de oorlog: „eerst de Duits neervellen. Daarna zullen wij spreken om ons recht als beloning op te eisen” heeft hij zelf geschreven. Bij het vernemen van de ergelijke toestanden aan het front kon hij echter niet lang in deze houding volharden. Niet alleen kloeg hij in de Vlaamsgezinde emigrantpers de wan-toestanden aan, maar hij deed tevens in de Engelse pers een beroep op het wereldgeweten. De meeste van zijn bijdragen vertrouwde hij toe aan de *Belgische Standaard* van de kapucien Ildefons Peeters, die achter het front verscheen; tevens werd hij regelmatige medewerker aan *De Stem uit België*, die onder de hoofdredactie van Floris Prims te Londen van de pers kwam. Wellicht zijn belangrijkste bijdragen verschenen echter in *Vrij België*, het weekblad van Frans Van Cauwelaert en Julius Hoste jr., dat in Nederland de spreekbuis werd van de zg. Vlaamse minimalisten. Ook werkte hij mede aan het meer radikale soldatenblad *Ons Vaderland*, waaraan ook Frans Daels en de leiders van de frontbeweging talrijke bijdragen toevertrouwden.

Dr. Van de Perre heeft met een grenzeloze bezorgdheid, eerst vanuit Londen en sedert mei 1917 vanuit Honfleur nabij Le Havre, met de lotgevallen van de Vlaamse frontsoldaten aan de IJzer meegeleefd. Zij lichtten hem regelmatig in over de wantoestanden aan het front en op basis van deze correspondentie kwam hij regelmatig persoonlijk tussen bij de Vlaamse ministers uit de regering van Le Havre, nl. Helleputte, Van de Vyvere en Pouillet. Toen dit niet baten kon, richtte hij zich rechtstreeks tot koning Albert: deze brieven zijn in een directe en zelfs agressieve toon geschreven en werpen een duidelijk licht op het onverschrokken karakter van deze Vlaamse voorvechter.

Toen de Frontbeweging in de aanvang van 1917 een klandestiene beweging werd, bleef Dr. Van de Perre onafgebroken haar vertrouwensman. Dit blijkt vooral uit de talrijke brieven, die door Hendrik Borginon, secretaris van de ruwaard Adiel Debeuckelaere, tot hem werden gericht. Als Belgisch volksvertegenwoordiger kwam hij regelmatig tussen om gestrafte frontsoldaten onder zijn bescherming te nemen. Toen aalmoezenier Paul Van der Meulen naar het eiland Cézembre werd verbannen, drukte hij per brief zijn sympathie uit en kwam herhaalde malen tussen bij minister Helleputte om het lot van deze Vlaamse idealist te verzachten. Toen de

frontsoldaten Jef Lysens, Lode De Boninge en G. Raspé wegens het aanplakken van frontleuzen voor de krijgsraad moesten verschijnen, spande hij zich met hart en ziel in om aan deze vervolgenden Vlaamse advokaten te bezorgen. Dat hij hierin niet slaagde was uitsluitend te wijten aan het willekeurig optreden van de Belgische veiligheid, die het licht over hare gedragingen schuwde. Uit de talrijke bewaarde brieven van frontsoldaten blijkt overduidelijk dat zij op hem konden rekenen. Het is dan ook niet te verwonderen dat dezelfde frontsoldaten in de nacht van 8 maart 1918 volgende oproep aanplakten: „Vlamingen, wilt gij de oorlog geen 3 à 4 jaar meer zien duren; wilt gij het recht van België trouw verdedigd zien op de vredesconferentie, eist Vlaams-minnende ministers zoals Dr. Van de Perre, volksvertegenwoordiger te Honfleur. In Vlaanderen Vlaams. Vliegt de Blauwvoet, storm op zee”.

Het optreden van de Activisten in bezet België heeft Dr. Van de Perre nooit principieel goedgekeurd. Hij geloofde dat zij zich vergisten en zich overgaven aan, overigens begrijpelijke „wanhoopsdaden”. Dit was voor hem echter nog geen reden om de Activisten te pas en te onpas voor landverraders te schelden. Hij stond zelfs zeer begrijpelijk tegenover de idealisten onder hen, waarvan hij er verschillende persoonlijk had gekend en waardeerde: Lodewijk Dosfel, August Borms, Pieter Tack, Anton Jacob, Pol de Mont, Marten Rudelsheim e.a. Vooral inzake de vernederlandsing van de Gentse Hogeschool nam hij een zeer genuanceerde houding aan. Hij zag wel in dat de Vlaamse Activisten in de kaarten speelden van de Centralen, maar volgens hem handelden zij niet anders dan de activistische Tsjechen, Grieken en Polen, die als helden werden vereerd, omdat zij tegen hun wettige regeringen ten voordele van de Geallieerden optraden. „Verdrukten, die onder de vijand opstaan zijn helden – Verdrukten, die opstaan in ons midden, verraders” schreef hij in zijn dagboek van 1916.

Dr. Van de Perre heeft, onder de invloed van de onrechtvaardige vervolging van frontsoldaten, tegen het einde van de oorlog zijn houding tegenover de regering van Le Havre nog verscherpt. Uit de bewaarde correspondentie tussen hem en zijn vriend Frans Van Cauwelaert blijkt duidelijk dat hij met verloop van tijd steeds milder oordeelde over de actie der activisten. Op de vergadering van de Belgische parlementairen te Le Havre op 22 juli 1918 hebben zij beiden geweigerd de verklaring tegen het activisme te ondertekenen, omdat de tekst niet gepaard ging met de erkenning van „het grondbeginsel van de rechten van het Vlaamse volk”. Dat Dr. Van de Perre echter radikaler dacht blijkt wel uit zijn briefwisseling van de laatste oorlogsdagen, waarin hij op 11 okto-

ber 1918 aan Van Cauwelaert liet weten: „... vele activisten blijven mijn vrienden, na als voor de oorlog, al verschillen we van mening. Wie *oprecht* voor Vlaanderen strijdt is en blijft mijn vriend”. Dit zal hij inderdaad bewijzen door voor tal van activisten na de oorlog in de bres te springen.

De bevrijding van het Belgisch grondgebied in november 1918 bracht voor alle vlaamsgezinden – zowel voor de minimalisten van het „Vlaams Verbond” als voor de nationalistenvan het „Vlaamse Front” – een diepe ontgoocheling. Alle Vlaamsgezinden werden door een franstalige hetzepers over éénzelfde kam geschoren. Om de tijdens de oorlog loyaal gebleven Vlamingen te kunnen treffen werd zelfs het woord „neo-activisten” uitgevonden, waarbij vooral Dr. Van de Perre werd gerekend. Erger was dat de Vlamingen er niet in slaagden een eenheidsfront tot stand te brengen. Over de onderhandelingen tussen het „Vlaams Verbond” en het „Vlaamse Front”, die in augustus 1919 op een mislukking uitliepen, heeft Hendrik Borginon nadien getuigd: „De onderhandelingen tussen de vooroorlogse leiders en de Frontbeweging grepen buiten hem (Dr. Van de Perre) plaats. Van Cauwelaert voerde die eigenmachtig en het werd een breuk, die wellicht had kunnen vermeden worden was de dokter er actief in betrokken geweest”.

Dat de radikale Dr. Van de Perre uiteindelijk in de katholieke partij bleef ijveren voor de realisatie van het Vlaamse minimum-programma, houdt ongetwijfeld verband met zijn realistische visie op de toenmalige toestanden. Hij heeft nooit principieel stelling genomen tegen de „bestuurlijke scheiding”, doch hij oordeelde dat Vlaanderen nog niet rijp was voor federalisme, omdat het niet bogen kon op een soliede economische basis, waaraan Dr. Van de Perre zijn hele leven groot belang heeft gehecht.

Ondertussen spande hij zich als volksvertegenwoordiger met hart en ziel in om eerherstel te bekomen voor de gestrafte front-soldaten en om de repressie te verzachten voor de activisten. Een vermelding van al zijn tussenkomsten zou ons hier ongetwijfeld te ver voeren. Vermelden wij enkel dat hij als getuige ter ontlasting aanwezig was op de processen tegen Lodewijk Dosfel, Herman Vos, Anton Jacob en Dr. Rudelsheim en dat tientallen gestrafte ambtenaren bij hem niet te vergeefs hebben aangeklopt.

De „Vlaamse Interpellatie” of de „Interpellatie van de drie Vans” – Van de Vyvere, Van Cauwelaert en Van de Perre –, die in mei 1919 in de Kamer van Volksvertegenwoordigers plaatsvond, werpt een duidelijk licht op de na-oorlogse situatie. Het optreden van Dr. Van de Perre in de kamerzitting van 9 april 1919 lag aan de basis van deze bekende interpellatie. Op deze zitting legde hij

volgende verklaring af: „Vandaag heeft de minister van Spoorwegen aan alle postburelen van België een bevel gezonden houdende verbod de Vlaams boeken van Stijn Streuvels, August Vermeylen en de liederen van Hullebroeck met de post in België te verzenden”. Dit was trouwens ook het geval voor de gedichten van Albrecht Rodenbach. Hierop volgde een aanvraag tot interpellatie van de drie Vans, die verschillende kamerzittingen vulde. Van de drie redevoeringen was ongetwijfeld deze van Dr. Van de Perre het meest „ad rem”. Hij baseerde zich immers op de toestanden, die hij tijdens de oorlog van zeer dichtbij had gekend. Hij nam ook het meest kordate Vlaamse standpunt in en vond het helemaal niet nodig, zoals zijn twee mede-interpellanten het wel deden, voortdurend als „captatio benevolentiae” uit te komen voor zijn Belgisch loyalisme tijdens de oorlog.

De houding van Dr. Van de Perre na de oorlog lokte bij de Antwerpse „Conservatieve Vereniging”, een afdeling van de katholieke Meetingpartij, een soort komplot uit om hem politiek te halsrechten. In het zicht van de eerste na-oorlogse verkiezingen van 16 november 1919 werd door *La Métropole*, met de steun van de conservatieven, inzonderheid van hun voorzitter Paul Segers, een lastercampagne opgezet. Het requisitoir tegen Dr. Van de Perre luidde als volgt: 1. hij had minister Segers gedwarsboomd en naar aanleiding van de Belgische expansieplannen gehandeld in het belang van Nederland; 2. hij had omgang gehad met de activisten en zich te gunstig over hen uitgelaten. Inzonderheid had hij zich te Torhout op de herdenkingsdag van de gesneuvelde frontsoldaat Firmin Deprez bezondigd aan anti-vaderlandse uitdrukkingen.

Alle kranten hielden zich met het geval bezig, want de leider van de conservatieve vleugel van de Meetingpartij, Paul Segers, had openlijk verklaard dat hij met de „onvaderlandse” Dr. Van de Perre niet op dezelfde kamerlijst zou willen opkomen. Al dit gekonkel van de conservatieven speelde zich af achter de rug van Dr. Van de Perre, die zich als volksvertegenwoordiger van dezelfde Meetingpartij niet kon verdedigen. De „Antwerpse Volksbond”, de na-oorlogse opvolger van de „Nederduitsche Bond”, liet zich echter niet onbetuigd en plebisciteerde in een enthousiaste bijeenkomst Dr. Van de Perre als haar kandidaat voor de kamerverkiezingen. Hier kreeg Dr. Van de Perre wel de gelegenheid om zijn houding te rechtvaardigen; zijn steun aan activisten noemde hij er „een werk van barmhartigheid”. Het conflict tussen fransgezinde conservatieven en Vlaamse progressisten werd achteraf onderworpen aan een ereraad, waarin zitting hadden: de senaatsvoorzitter de Faverau, Charles Woeste en Aloïs Van de Vyvere.

De combattieve Van de Perre, die dit alles liet begaan, werd van „antipatriotische daden” vrijgesproken en dan ook op de katholieke eenheidslijst opnieuw tot volksvertegenwoordiger gekozen.

Na zijn herverkiezing tot volksvertegenwoordiger nam hij echter ontslag, niet om een toegeving te doen aan de conservatieven, doch omdat hij wars was van de ondertekende partij-afspraken. Vóór de verkiezingen was namelijk overeengekomen dat indien Hendrik Marck, die de zesde plaats innam op de kamerlijst, niet zou verkozen worden, er door het lot zou beslist worden welke van de gekozenen zijn plaats voor hem zou inruimen. Marck werd inderdaad niet verkozen. Om de onverkwikkelijke procedure van een loting overbodig te maken, ruimde Dr. Van de Perre op eigen initiatief de plaats voor de mislukte Hendrik Marck. Niet alleen zijn katholieke vlaamsgezinde vrienden betreurden zijn heengaan, maar ook voor de leiders van de Frontpartij betekende zijn ontslag een diepe ontgoocheling. De hoofdredacteur van *De Schelde*, Pol de Mont, liet hem weten „hoe zeer 't mij leed doet, dat gij uw mandaat hebt neergelegd. Het is, op dit ogenblik, een groot verlies voor de Vlaamse zaak, dat Dr. Van de Perre niet in de Constituantie zetelt. Ik zeg het U met des te inniger overtuiging, omdat ik *niet* voor U heb gestemd. Ik stemde voor de *Frontpartij*... Ik wilde van harte, dat gij toch van de Kamer deelluitmaaktet! En honderden niet-katholieke Vlamingen wilden dat ook”.

Sedert 1920 tot aan zijn overlijden in 1925 heeft Dr. Van de Perre het grootste gedeelte van zijn tijd besteed aan de uitbouw van de Standaard-onderneming, waarvan hij beheerder-afgevaardigde was. Het is hier dan de plaats om even de aandacht te vragen voor de publicistische arbeid van Dr. Van de Perre. Bij de bewustmaking van het Vlaamse volk heeft hij steeds het grootste belang gehecht aan het vlugschrift en de periodieke pers. In 1911 stichtte hij de S.M. „Volksontwikkeling”, die het geïllustreerde weekblad *Ons Volk Ontwaakt* op de markt bracht. Hij deed dit in overleg met Frans Van Cauwelaert en apotheker Arnold Hendrix. Toen dacht hij er reeds aan om samen met hen een hoogstaand katholiek dagblad in de hoofdstad Brussel uit te geven, waarvoor hij sedert 1912 ijverig geld inzamelde. De N.V. De Standaard werd officieel gesticht op 2 mei 1914 met een kapitaal van 250.000 F., verdeeld over 599 aandelen, waarvan er niet minder dan 103 in de handen waren van Dr. Van de Perre. *De Standaard* zou met zijn eerste nummer verschijnen op 22 november 1914, doch ondertussen was reeds op 4 augustus 1914 de oorlog uitgebroken, zodat het project moest verdaagd worden. Het nieuwe dagblad kon slechts definitief starten op 4 december 1918. Door

de dagelijkse inspanningen van Dr. Van de Perre werd het een succes. Als beheerder-afgevaardigde zette hij niet alleen de administratie en de technische outillering op punt, doch hij trad tevens op als zeer belangrijke en ijverige redacteur. De lijst van de hoofdartikels, die tussen 1919 en 1924 van zijn hand verschenen, zou verschillende bladzijden tekst beslaan.

Onder zijn talrijke hoofdartikels mogen deze, die het Frans-Belgisch militair Akkoord van 7 september 1920 aanvielen, wel bijzonder in het licht worden geplaatst. Zijn inspanningen leverden toen niet het gewenste resultaat op, doch achteraf werd hij door de evolutie van de feiten in het gelijk gesteld, toen koning Leopold III in 1936 terugkeerde tot de Belgische onafhankelijkheidspolitiek.

Dr. Van de Perre was ook rechtstreeks betrokken bij een zeer belangrijke gebeurtenis in de Antwerpse politieke wereld, nl. de omverwerping van het francofiele liberale Antwerpse stadsbestuur in 1921 en het ontstaan van het zg. mystiek huwelijk Frans Van Cauwelaert-Camille Huysmans. De laatste besprekingen voor de vorming van een christendemocratisch-socialistisch schepencollege hadden plaats ten huize van Dr. Van de Perre. Het akkoord, dat toen gesloten werd, o.m. in verband met het onderwijs, blijft tot op de huidige dag zijn belangrijke betekenis voor Vlaanderen bewaren.

Wij konden in deze korte toespraak slechts enkele facetten van het leven en streven van Dr. Van de Perre belichten. Wellicht een van de belangrijkste en nog steeds actuele kenmerken van zijn optreden was dat hij de Vlamingen, over de partijtegenstellingen heen, steeds tot Vlaamse eendracht heeft aangespoord bij het nastreven van concrete Vlaamse doelstellingen.

De Vlaamse solidariteit, waarvoor hij zijn leven lang heeft geijverd, kwam nooit duidelijker tot uiting dan rond het graf van Dr. Van de Perre. Na een slepende ziekte overleed hij op 4 augustus 1925, op 53-jarige leeftijd. Zijn begrafenis op 8 augustus 1925 was een ware manifestatie van Vlaamse eendracht. Drie Vlaamse ministers in functie van de eerste christendemocratische-socialistische regering Pouillet-Vandervelde begeleidden de lijkstoet, nl. Prosper Pouillet, Aloïs Van de Vyvere en Camille Huysmans. Volksvertegenwoordigers en senatoren van alle partijen, ook van de Frontpartij, waren aanwezig. Daarbij nog een grote schare van Vlaamse prominenten. De katholieke pers, inzonderheid zijn eigen stichtingen *De Standaard*, *De Morgenpost* en *Ons Volk Ontwaakt*, brachten hem vanzelfsprekend de verdiende hulde, maar ook het liberale *Laatste Nieuws* en de socialistische *Volksgazet* weidden een in memoriam aan deze grote Vlaming. Zo schreef *De Volks-*

gazel : „Wij brengen des te eerder een eresaluut aan de baar van deze dode, omdat hij tijdens en na de oorlog vaak in de bres is gesprongen, waar het gold de Vlaamsgezinde democratie te vrijwaren tegen de onbekookte aanvallen van de franskiljonse ploetocraten. Tijdens de oorlog heeft zijn actie ten bate der Vlaamse soldaten dikwijls een weldadige invloed uitgeoefend op het gemoed der verbitterde jongens en het heugt nog menig oud-strijder hoe hij ook, onmiddellijk na de wapenstilstand, onvervaard de wantoestanden aan de kaak stelde, waarvan de Vlaamse jongelingschap, in de loopgraven aan de IJzer, het slachtoffer was geweest, en hoe hij opkwam om genade te doen verlenen aan allen, die door onbarmhartige en dikwijls onbekwame krijgswaarden, tot kerkerstraffen waren verwezen geworden”.

Pallieter, het „satyrisch weekblad”, heeft op zijn eigen manier, maar tevens zeer juist de Vlaamse eendracht rond het graf van Dr. Van de Perre beschreven : „Dat was heel het Vlaanderen daar te Antwerpen, in de Sint-Camilluskerk. Herman Vos en Staf de Clercq, Van de Vyvere en Poulet : de regering en de oppositie. Dosfel was er en Adelfons Henderickx. Davidsfondzers en fronters en communisten. Waarom niet ? Het regerende, welgestelde, conservatieve Vlaanderen, het sputterende, koppige, schreeuwende Vlaanderen, het Vlaanderen dat in de kerker had gezeten en het Vlaanderen dat de Besluitwetten van Le Havre had helpen maken ; en te midden, de lijkbaar, en op het plechtige ogenblik van het scheiden het orgel daarboven dat „Mijn Vlaanderen heb ik hartelijk lief” zingt. Dat was waardig van Dr. Van de Perre”.